

Adatok a *Malva moschata* (Malvaceae) magyarországi szubspontán előfordulásaihoz

SOMLYAY Lajos

MTM Növénytár, H-1431 Budapest, Pf. 137.; somlyay.lajos@nhmus.hu

Contributions to the subspontaneous occurrences of *Malva moschata* (Malvaceae) in Hungary

Summary – *Malva moschata* is an alien species in Hungary, seldom cultivated as garden ornamental plant. Although considered as occasional escapee from cultivation, Hungarian literature has only cited Budapest as an example of such cases thus far. During a revision of the *Malva* collection in BP herbarium, several specimens were traced (mostly erroneously labelled as *Malva alcea*) which demonstrate subspontaneous occurrences of the species, primarily from the Transdanubian region (Hungary). The vouchers are hereby listed, arranged in alphabetical order of localities (settlements). Literary connections, if relevant, are briefly discussed.

Keywords: alien plant, garden escapee, horticulture, Transdanubia

Összefoglalás – Jelen közlemény a *Malva moschata* hazai szubspontán előfordulásait tekinti át az MTM Növénytár *Malva*-anyaga alapján. A szerző által ellenőrzött, ill. revideált példányokat a településnevek abc-rendjében sorolja fel, s tárgyalja a szakirodalmi kapcsolatokat is.

Kulcsszavak: Dunántúl, jövevény faj, kerti szökevény, kertészet

A pézsma mályva (*Malva moschata* L.) atlanti-mediterrán faj, bár az európai őshonos areáját illetően a különböző áttekintések (pl. VALDÉS & RAAB-STRAUBE 2011+, POWO 2023) felfogása eltérő, sőt, egyes referenciamunkákkal (pl. URZICEANU *et al.* 2020) is ellentétes.

Hazánkban kerti dísznövény (JÁVORKA 1924–1925, JÁVORKA & SOÓ 1951), de a kertekben sem lehet gyakori, JÁVORKA & CSAPODY (1962) nem is említik. JÁVORKA (1924–1925) szerint „itt-ott elvadul”, BALOGH *et al.* (2004) és CSIKY *et al.* (2023) szerint Magyarországon alkalmi neofiton. A behurcolás módjával kapcsolatban az utóbbi dolgozat „acc”[idental] rövidítést alkalmaz, jóllehet kerti szökevény esetén a „del”[iberate] lenne a helyes. Miután a faj spontán terjedése, ill. véletlen behurcolása sem zárható ki, talán helyesebb volna a „both”, vagy „unknown” megjelölés.

Növényünk morfológiailag igen hasonlít a Magyarországon talán őshonos (CSIKY *et al.* 2023 szerint meghonosodott archeofiton) *Malva alcea* L.-ra, ugyanakkor a két faj a hazai kulcsok alapján jól megkülönböztethető. Annyi kiegészítést tennék, hogy a *M. moschata* szára nem mindig annyira szőrös, mint azt pl. az Iconographia ábrája mutatja. Néha szinte egészen kopasznak tűnik, s csak itt-ott találunk rajta egyszerű elálló szőröket.

Meglepő módon a *M. moschata* elvadulására konkrét adatot a hazai szakirodalom gyakorlatilag nem közöl, egyedül JÁVORKA & SOÓ (1951) és SOÓ (1966) említik példaként Budapestet. Ez bizonyára HERMANN (1883) rákosszentmihályi adatán alapul, amelynek helyesen határo-

zott bizonyító példányai (3 lap) a Növénytar herbáriumában vannak (lásd alább). A rákosi előfordulást átmenetiként értékeli BORBÁS (1891), irodalmi hivatkozása azonban pontatlan.

A lokalitások abc-rendjében felsorolom azon, a pézsma mályva kivadását egyértelműen bizonyító példányokat, amelyeket az MTM Növénytára HCP herbáriumában találtam, ill. jó-részt 2019-ben revideáltam. Két lokalitáshoz megjegyzést fűzök.

BAKONYBÉL:

„Alsó-Szentgál, rara, in pratis EOVS 550394 209433”, *Bauer N.*, 21.VI.2007 (BP 690266 sub *M. alcea*, rev. SL 2019 sub *M. moschata*)

BALATONFÜRED:

„Koloska völgy”, *Polgár S.*, 28?.VIII.1934 (BP 261168 sub *M. alcea* var. *multidentata*, rev. SL 2019 sub *M. moschata*)

BUDAPEST:

„In pratis arenosis prope Rákos, Hungaria Centralis - Pesthiensis”, *Hermann G.*, 4.IX.1883 (BP 114685, BP 634332, BP 634334 sub *M. moschata*, conf. SL 2019)

„In ruderalis collis 'Rózsadomb' (Bimbó utca) prope Budapestinum, subsp.”, *Bucskó J.*, 13.VIII.1915 (BP 224126 sub *M. moschata*, conf. SL 2019)

CSESZTREG:

„In prato sicco, prope pagum Csesztreg, comitatus Zala”, *Jeney E.*, 4.VI.1997.

Jegyzet: három példány, amelyeket Jeney eredetileg *M. moschata* néven cédulázott, de a három közül kettőn a „*moschata*” epitetont valaki utólag piros tintával „*alcea*”-ra javította. BARINA *et al.* (2011) dolgozatában a nem revideált példány (BP 675265) a *M. moschata*, a „javítottak” pedig a *M. alcea* adatként lettek publikálva. Utóbbiak (BP 675270, BP 675271) ilyenformán téves adatok, mindhárom példány *M. moschata*-t reprezentál (rev. SL 2019 sub *M. moschata*).

KISLÓD:

„Borsodpuszta, Keresztmajor, in pratis 47.164944 17.62593”, *Bauer N.*, 1.VIII.2020 (BP HNHM-TRA 00128096 sub *M. alcea*, rev. SL 2021 sub *M. moschata*)

PÉCS?:

„Ad frutices m. Metsek.”, *Müller B.?*, s.d. (BP 634318 sub *M. alcea*, rev. SL 2019 sub *M. moschata*)

Jegyzet: habár a cédula Müller Bernáté, a gyűjtő személye mégis bizonytalan.

PILISSZENTLÁSZLÓ:

„A Kálvária-hegyi ér felett, felhagyott málnások szélén, földút mellett, elvadulva”, *Böhm É.*, 4.VII.1999 (BP 612403 sub *M. moschata*, conf. SL 2019)

VÁRVÖLGY:

„Szőlőskert-dűlő, in pratis, in declivibus occidentalibus Vörös-föld-tető, 46°53'21.3" 17°18'27.5"”, *Bauer N.*, 13.VIII.2009 (BP 699452, sub *M. alcea*, rev. SL 2019 sub *M. moschata*)

E rövid közleménnyel a herbáriumi anyaggyűjtés fontosságára szeretném felhívni a figyelmet, valamint arra, hogy a „*Malva alcea*” jellegű példányokat érdemes alaposabban megvizsgálni a terepen. A fenti példányok alapján a *M. moschata* várhatóan több helyen elő fog kerülni hazánkban, elsősorban a Dunántúlon, illetve a Balaton tágabb környékén.

Irodalom

BALOGH L., DANCZA I. & KIRÁLY G. (2004): A magyarországi neofitonok időszerű jegyzéke. – In: MIHÁLY B. & BOTTA-DUKÁT Z. (szerk.), *Biológiai inváziók Magyarországon, Őzönnövények*. Természetbúvár Alapítvány Kiadó, Budapest, pp. 61–92.

- BARINA Z., BODOR P. & PIFKÓ D. (2011): The herbarium of Endre Jeney (1934–2004) V. Geraniaceae–Violaceae. – *Studia botanica hungarica* 42: 103–123.
- BORBÁS V. (1891): A növények vándorlása s Budapest flórájának vendégei. – *Pótfüzetek a Természettudományi Közlönyhöz* 13: 1–18.
- CSIKY J., BALOGH L., DANCZA I., GYULAI F., JAKAB G., KIRÁLY G., LEHOCZKY É., MESTERHÁZY A., PÓSA P. & WIRTH T. (2023): Checklist of alien vascular plants of Hungary and their invasion biological characteristics. – *Acta Botanica Hungarica* 65(1-2): 53–72.
- HERMANN G. (1883): Új adatok Magyarország flórájához. – *Természettudományi Füzetek* 7: 127–129.
- JÁVORKA S. (1924–1925): *Magyar Flóra (Flora Hungarica)*. – Studium, Budapest, 1307 pp.
- JÁVORKA S. & SOÓ R. (1951): *A magyar növényvilág kézikönyve I–II*. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 1120 pp.
- JÁVORKA S. & CSAPODY V. (1962): *Kerti virágaink*. – Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 155 pp.
- POWO (2023): Plants of the world online. *Malva moschata* L. – <https://powo.science.kew.org/> [Hozzáférés: 2023. szeptember 9.]
- SOÓ R. (1966): *A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve II*. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 655 pp.
- URZICEANU M., CAMEN-COMĂNESCU P., NAGODĂ E., RAICU M., SÎRBU I. & ANASTASIU P. (2020): Updated list of non-native ornamental plants in Romania. – *Contribuții Botanice* 55: 59–82.
- VALDÉS B. & RAAB-STRAUBE E. von (2011+): Malvaceae. – In: Euro+Med PlantBase – the information resource for Euro-Mediterranean plant diversity. – <https://www.euoplusmed.org/> [Hozzáférés: 2023. szeptember 9.]

Beérkezett / received: 2023. 09. 12. • Elfogadva / accepted: 2023. 10. 24.